

Порізана парта

Олександр Копиленко

Скорочено

Марко і Кость

Весь третій клас давно вже чекає сутички між Костем і Марком. Давно нахвалявся Кость розправитися з Марком.

Костя боялися в третьому класі. Він верховодив у веселих, а часто й нетовариських витівках. Бив слабших за себе і кривдив дівчат. Навколо нього гуртувалася ціла компанія хлопців, що слухняно виконували накази свого ватажка. І Костеві подобалося, що його всі слухали, підкорялися йому.

Школярі не чіпали Костя, знаючи вдачу цього задерикуватого хлопця.

Зимою з'явився в школі Марко. Його батько переїхав працювати на станцію з якогось іншого місця, і Марко прийшов прямо в третій клас. Перед початком уроку Марка обступили школярі і зацікавлено оглядали новака.

Розпитували:

— Як тебе звати?

— Марко.

— А ти сильний? — спитав Кость.

— Спробуй.

Марко зігнув руку. Хлопці почали обмацувати м'язи на руці. Тверді м'язи, мов грудки, лежали під сорочкою. Хтось сказав:

— От сильний!

Тоді Кость відразу заявив розгнівано:

— Хто сильний? Він?.. Ану, нехай налітає на мою руку! Одним пальцем звалю такого силача... Силач!

— І не збираюся налітати. Може, й сильніший, а я не боюся. Бо вмію на бокс битись. Знаю такий удар, що й більшого з ніг звалить. Ти ж не знаєш боксу?— відповів Марко.

Кость справді не знав, що таке бокс, і трохи злякався, але не хотів піддаватись і рішуче пішов у наступ.

— І знати не хочу! А будеш задаватися, так я тобі покажу! — вигукнув задерикувато.

— Що ж ти покажеш? — спитав Марко.

— А ось що! — Кость хотів мазнути по обличчю Марка, але той підставив руку і ловко врятував своє обличчя.

Чомусь Кость не почав бійки з Марком, хоч іншому не подарував би цього. А тут тільки насварився кулаком і проказав:

— Ти мені гляди!

Вчителька третього класу Віра Миколаївна теж помітила ворожнечу Костя з

Марком. Кость завжди намагався довести, що знає все краще за Марка і вчиться краще.

Коли Марко пропонував щось цікаве зробити всім класом, Кость обов'язково був проти і пропонував щось своє, хоч і гірше.

Одного дня, після закінчення навчання, Віра Миколаївна затримала школярів у класі і провела з ними бесіду. Вона говорила дітям, як вони, радянські школярі, діти своєї Батьківщини, майбутня зміна батьків, і старших братів, і сестер, повинні опанувати знання. Їхнє головне завдання — добре вчитись, якнайкраще виконувати дома шкільні завдання. Кращі учні мусять допомагати тим, хто відстає. Школярі не повинні спізнюватись, пустувати на уроках, заважати учителеві.

Тут школярі самі вказали, хто найчастіше спізнюється, хто приносить у школу різні забавки і заважає іншим..

А Марко встав і рішуче сказав:

— Ми з татом читали вчора газету, і там написано, що треба дуже, дуже оберегати народне громадське добро. Бо це все зроблено руками наших батьків і братів. А у нас у класі псують парти, приладдя, рвуть карти та книжки з бібліотеки. Особливо багато шкоди робить Кость. Він найперший шкідник і навіть вихваляється, коли щось ламає, попсоє в школі.

Учні підтримали Марка, присоромили Костя. А Віра Миколаївна ще сказала: за всі речі, які Кость попсоє, сплачуватимуть його батьки. Цього найбільше й злякався Кость, люто поглянув на Марка і посварився йому кулаком.

Після цієї розмови школярі кинулись до роздягальні і швидко розійшлися, і ніхто не помітив, що Кость залишився в класі.

Кость завжди носив з собою кишенькового ножа. Виміняв його за свої старі ковзани. Заздрили Костеві всі школярі, бо такого цікавого ножа з рожевою колодочкою ніхто не мав. Та й гострий же ніж! Яке завгодно дерево поріже — чи дуб, чи ясен, чи бересток. Навіть залізо бере.

Ще раз прислухавшись, чи всі розійшлися, Кость похапцем витяг з кишені свого гострого ножа. Тепер Марко пам'ятатиме, як наперед вискакувати.

Кость швиденько підбіг до Маркової парти і з усієї сили почав різати верхню дошку. Повирізав глибокі рівчаки, постругав рубці. Цурки летіли, падали на всі боки. Парта стала ряба... На коричневій дошці — рівчаки в палець завглибшки...

Зробивши таке ганебне діло, Кость непомітно вийшов на вулицю. Озирнувшись, помчав швиденько додому-

По обіді Кость бігав на вулиці, прилаштовував млінка біля калюжі, пускав човни, але почував себе неспокійно. Попсована парта не йшла йому з голови. А коли довідаються, хто зробив? Або повірять Маркові, що він не винен?!

Не дізнаються!.. Весь клас зненавидить Марка, що псує громадське майно... Галасував Марко про охорону майна, а його парта й порізана... Здорово!

Увечері Кость прийшов додому, але робити нічого не хотілося. Книжка не читається — нецікаво, іграшки з рук падають. Почала в'язнути менша сестра, щоб

показав їй картинки, він штовхнув дитину, а мати крикнула:

— Чого ти сьогодні ходиш, мов неприкаяний! Місця собі не нагрієш! Лягай спати...

Правда, можна лягти спати і забути про осоружну парту. А там вранці подивиться, що робитиме Марко.

Ліг спати Кость, та довго не міг заснути. Цілісіньку ніч снилися йому величезні ножі, якими він різав парти, двері, столи, книжки, зошити, все, все... Зрештою, порізавши всі речі, Кость ніяк не міг врятуватися від якихось злодіїв. Врятував його Марко. Вже ось наздоженуть злодії, зараз схоплять, тоді з'явився Марко — і злодії розбіглися в усі боки.

Наляканий розбійницьким нападом, рано прокинувся Кость другого дня. Прибіг у школу, а там уже гомоніли про попсовану парту. Нахвалялися викрити того, хто зробив шкоду.

Дуже важко було Костеві сховати свій переляк перед товаришами. Особливо страшно стало, коли одна дівчина обурено заявила:

— Це зробив якийсь ворог!

Кость зблід, бо йому перед очима яскраво став сьогоднішній сон.

Саме в цей момент з'явився Марко і зайшов у клас, де шумно розмовляли школярі. Він підійшов до своєї парти і не впізнав її. Ніяково закліпав очима. Здивовано, навіть злякано оглянув товаришів і вигукнув:

— Що це? Хто це зробив?

На очах його заблищали сльози. Хлопець не міг відірвати очей від попсованої парти. Весь клас, напевно, обвинувачуватиме його. Тільки вчора розмовляли про охорону шкільного майна, вчора...

Марко пошепки проказав:

— Я не шкодив... Це не я!

Але всі стояли мовчки. Марко не знав, куди себе подіти. Хотів вибігти з кімнати, та ноги не слухались... Перед очима рябіла понівечена, постругана дошка парти. Глибокі розрізи були мов рани.

А один хлопець заявив:

— Хто ж зробив? Кому потрібна твоя парта?

Тут загомоніли всі разом:

— Звичайно сам порізав! З школи його вигнати! — кричали друзі Костя.

Інші захищали Марка. Вони не вірили, щоб Марко сам таке зробив. Напевне, хтось помстився.

Та прибічники Костя не вгавали:

— На інших звальює. Нехай прийде Віра Миколаївна, ми їй скажемо!

А Віра Миколаївна вже стояла в кімнаті і все чула. Захопившись суперечкою, школярі не помітили, коли вона ввійшла. Вчителька не знала, про що йде мова, лише прислухалася і звернула увагу на Костя, який ховався поза спинами інших учнів. Костеві друзі почали вимагати, щоб Марко признався; той не витримав і крикнув на весь голос, звертаючись до Костя:

— Це ти порізав, я знаю!

Потім Марко впав головою на порізану парту і гірко заплакав. До нього підійшла Віра Миколаївна. Школярі почали один перед одного розповідати, як вони прийшли в школу і побачили порізану парту. Порізано саме той бік, де сидить Марко. А він каже, що не різав. Хто ж, крім нього, це зробив!

Марко не міг витримати більше, мовчки схопив свої книжки і хотів бігти до дверей. Віра Миколаївна спинила його:

— Ти куди зібрався, Марку?

— Я тут не хочу залишатись. Я не різав парти, а вони кажуть, що це я. На цій парті не буду сидіти, на ній навіть писати не можна,— відповів Марко і рішуче пішов до дверей.

— Поклади книжки і не смій нікуди йти! — сказала Віра Миколаївна.

Марко нерішуче спинився і чекав. Учителька строго наказала:

— Сідайте на місця... Сідай, Марку.

Учні заспокоїлись. Учителька почала з ними розмову. — Треба нам усім гуртом стежити за своїм майном. Ось якийсь несвідомий школяр нашкодив. Дізнаємося, хто зробив шкоду, суворо покараємо.

Говорячи про це, вчителька дивилася на Костя, який опустил очі й боявся глянути на неї. Звернувшись до Марка, вчителька сказала:

— Ти, Марку, не плач. Винуватця знайдемо, а поки що ніхто не сміє тебе обвинувачувати... Давайте тепер прочитаємо оповідання про садок... Ти, Марку, починай читати...

Дивовижна несподіванка

...Учні розбіглися додому, а Віра Миколаївна покликала прибиральницю Домаху, що мие підлогу в класі, і, показуючи на парти, дала розпорядження зробити деякі зміни. Ніхто з школярів не знав про це...

Увечері до Марка прийшли товариші. Гуртом читали у книжці про мічурінські сади, про нові яблуні, груші, сливи, що їх варто було б посадити.

Потім Марко показував свого нового вітрячка з торохтілкою: вітер дме, млинок крутиться і торохтить... Дуже цікава річ! Всім подобалася. Потім клеїли паперового змія, величезного змія...

А Кость теж нікуди не ходив з хати. Навіть мати здивувалася, що хлопець сам цілий вечір просидів дома. Кость добре вмів малювати і фарбами, і олівцями. Отож і просидів Кость за малюванням. Якись дерева малював, рожевих птахів і синє-синє небо.

Вороги миряться

Другого ранку Кость прийшов у школу, коли майже всі школярі зібралися. Зайшовши в клас, помітив, що всі дивляться на нього, але не звернув на це уваги і пішов прямо на своє місце покласти книжки. Там спинився і збентежено озирнувся навколо, його парта порізана! А Марко сидить на чистій, коричневій.

Кость навіть не схотів сідати. Кинувся прямо на Марка:

— Ти переставив? Давай назад мою!

Марко спокійно відповів:

— Це не я. Було переставлено без мене.

— Хто посмів так зробити? — крикнув Кость, озираючись навколо, ніби той, хто переставив парти, десь сховався. Ближче підступив він до Марка.

Та чомусь у клас зайшла Віра Миколаївна, хоч дзвоника ще не було.

Гурт школярів, що зібрався навколо хлопців, розійшовся по місцях. Тоді Кость, зціпивши зуби, забувши від злості, що він каже, промовив до Марка:

— Ти переставив, знаю. Все одно я й цю поріжу тобі...

— Ага, значить, ти порізав!.. Я ж казав,— хутко сказав Марко.

Викривши себе, Кость перелякався. Зараз Марко викаже, і врятуватись не можна. Хотілося прошепотіти, попросити, дуже попросити, щоб Марко не говорив. Але стояв мовчки, Марко теж мовчав.

— Що тут у вас знову трапилось? — спитала вчителька, ніби не знаючи нічого.

Школярі розповіли: хтось переставив парти, і Костеві доведеться сидіти на порізаній. Саме з того боку, де пошкоджено.

— Чому ж Марко може сидіти на цій парті, а Кость не хоче? Ми не знаємо, хто пошкодив наше майно! Значить, відповідаємо всі. Нехай Кость і сидить,— сказала Віра Миколаївна.

— На ній писати не можна. Я все одно переставлю,— сказав Кость нерішуче.

— А я тобі забороняю це робити! — строго відповіла вчителька.

— Нехай сидить той, хто порізав! — крикнув Кость і глянув на Марка злякано.

Слова вирвалися самі, несподівано. Тепер вже Марко не витримає і розповість. Все розповість.

Та Кость помилився. Марко стояв мовчки, тільки зиркнув на свого переляканого ворога з посмішкою. Нехай тепер Кость посидить на тій парті! Це йому хороша кара.

Почався урок. Зразу Віра Миколаївна розповіла, що скоро привезуть дерева і школа садитиме садок. Треба буде гуртом доглядати.

Після цього школярі витягли зошити і почали писати. Всім було зручно, тільки Кость не міг приладнатись. Куди не покладе зошита — всюди рівчак або борозна на дошці, і олівець провалюється. Літери якісь однібок виходять, невдалі. Сам собі нашкодив! Вже Кость і збоку клав зошита — не помагає. Попсував парту так, що місця рівного не залишилося. Примусять цілий рік сидіти на цій парті, глузуватимуть всі з його писання.

Після останнього уроку школярі веселою юрбою висипали з школи. Надворі тепло— Граки на високих осиках змагалися за гнізда. Горобці галасливими зграями бунтувалися на кущах бузини.

Товариші умовилися про сьогоднішні розваги. Одна компанія збиралася грати в м'яча на вигоні. Друга — в цурки, а до Марка мали прийти друзі доробляти величезного паперового змія і потім пускати на вигоні.

Костеві дуже кортіло пускати змія, бо хлопці вже розповідали, якого чудового змія зробили вони разом з Марком. Навіть пофарбувати його збираються. От він, Кость,

найкраще пофарбував би змія!

Минув гнів. Докоряв собі, що порізав парту.

Весь час Кость простував позаду Марка. Доки Марко йшов з товаришами, Кость стежив за ним здалеку. Озирнувшись, Марко побачив — Кость іде за ним — і вирішив: знову буде велика бійка. Дурно Кость не буде стежити.

Дійсно, Марко повернув на свою вулицю, за ним пішов і Кость. Швидко наздогнав. Марко спинився і приготувався до захисту. Але вийшло зовсім не те... Кость спокійно стояв проти Марка і нарешті промовив:

— Марку, давай товаришувати! Хочеш?

— Хочу, давай... Я думав: ти битись полізеш! — здивовано сказав Марко.

— Ні, я тільки хочу подарувати тобі цього ножа. Ним я парту порізав. Візьми, найкращий ніж, і дивись, яка рожева колодочка. Візьми, Марку...

— А ти приходь до мене сьогодні, пофарбуєш нам змія, і я тобі подарую цілу коробку дуже хороших фарб для малювання. Аж дванадцять кольорів! Неодмінно приходь!.. І от що...— додав Марко суворо.— Треба тобі завтра все відверто розповісти, щоб ніхто більше не посмів так робити-

— Розповім...— тихо промовив Кость.— А увечері я прийду до тебе...

Віддавши Маркові ножа, він помчав назад вулицею. Марко дивився йому вслід.